

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1932 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner rörande bestämmande av avlöning åt icke ordinarie polismän å landsbygden samt statsbidrag till kostnaden för sådan avlöning.

I tvenne likalydande motioner, nr 252 i första kammaren av herr *Johan August Larsson m. fl.* och nr 283 i andra kammaren av herr *Eriksson* i Toftered *m. fl.*, hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket, att vederbörande kommun tillerkännes avgörande beslutanderätt i fråga om avlöning m. m. till sådana befattningshavare vid polisväsendet, till vilkas avlöning statsverket endast bidrager med en femtedel av kostnaden.

Vidare hemställes i en av herr *Ericson* i Boxholm i andra kammaren väckt motion, nr 89, att riksdagen beslutar företaga sådan ändring i 15 § i ovan nämnda lag att statsbidraget skall utgå med hälften av utgående lön till såväl ordinarie som icke ordinarie polis- eller fjärdingsmän, ävensom att vederbörande utskott må företaga den förändring i lagtexten, som kunde bliva erforderlig.

Samtliga dessa motioner ha hänvisats till lagutskott och överlämnats till första lagutskottet samt enligt överenskommelse mellan detta utskott och statsutskottet behandlats av sammansatt stats- och första lagutskott.

Enligt lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket skall riket för polisverksamhetens upprätthållande vara indelat i polisdistrikt. Stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, d. v. s. köping, som tillkommit efter år 1864, skall utgöra särskilt polisdistrikt. I övrigt skall landsfiskalsdistrikt eller del därav, i allmänhet en eller flera hela kommuner, utgöra polisdistrikt. Till ett polisdistrikt må ej hänföras mer än en kommun, där ej vederbörande kommuner själva sådant påyrka eller det för polisverksamhetens behöriga upprätthållande finnes särskilt påkallat. Polisverksamheten på landsbygden omfattar, förutom egentlig polisverksamhet, biträde vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter och vid annan handräckning. I stad och i köping, som nyss nämnts, skola polismän samt i övriga polisdistrikt fjärdingsmän (polismän) finnas anställda i den omfattning, det erfordras för polisverksamhetens ombe-

Gällande bestämmelser.

sörjande inom vederbörande polisdistrikt. Till förstärkning av den för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet avsedda polispersonalen inom visst landstingsområde må polisman anställas för landstingsområdet.

I 8 § första stycket stadgas:

Polisdistrikt är pliktigt att skäligen avlöna de fjärdingsmän, ordningsmän eller andra polismän, vilka jämlikt 2, 4, 5 eller 6 § skola finnas anställda i distriktet, samt de övriga befattningshavare, som för polisverksamhetens upprätthållande äro erforderliga, att med skälig pension förse innehavare av befattning, som är av stadigvarande beskaffenhet och av vilken befattningshavaren kan antagas bliva helt sysselsatt (ordinarie befattning), samt att, då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats i tjänsten, till hans änka och barn utgiva skäligt familjeunderstöd ävensom till dödsboet utbetala skälig begravningshjälp.

Och i 8 § fjärde stycket förordnas:

I samband med fastställandet av den med viss befattning förenade lönen skall jämväl bestämmas, huruvida befattningen skall vara ordinarie.

Vidare föreskrives i samma paragraf, att om landsting beslutat upprättandet av polisavdelning för ändamål, som förut sagts, skall vad i första och fjärde styckena stadgats äga motsvarande tillämpning å landstinget.

14 § lyder:

14 §. 1. Varder i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet beslut fattat angående avlöning, pensionering, familjeunderstöd eller begravningshjälp eller i fråga, som avses i 8 § 4 stycket, skall beslutet underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställs, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Beslut angående avlöning, pensionering, familjeunderstöd eller begravningshjälp må ej ogillas på den grund att dylik förman anses bestämd till för lågt belopp, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

Om beslut, som eljest fattas angående polisväsendets organisation, skall anmälan göras hos länsstyrelsen.

2. Finner länsstyrelse, att avlöning, pension, familjeunderstöd eller begravningshjälp av polisdistrikt eller landsting bestämts till belopp, som uppenbarligen icke är skäligt, eller att polisdistrikt eller landsting eljest uppenbarligen åsidosätter sina åligganden enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet eller landstinget göra framställning om rättelse.

Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, äger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

Kostnaden för avlöning m. m. av polispersonalen bestrides delvis av statsmedel. Sålunda stadgas i 15 § 2 mom., att till kostnaden för avlöning av befattningshavare vid polisväsendet, vilken anställts för landstingsområde, så ock till kostnaden för avlöning av den, som i annat polisdistrikt å landsbygden än med stad jämställd köping innehar eller uppehåller *ordinarie befattning*, bidrager statsverket med hälften ävensom att statsverket efter enahanda grund utgiver bidrag till landstings eller dylikt polisdistrikts kostnad för familjeunderstöd och begravningshjälp samt för sjukvård, som må tillkomma för landstingsområdet eller i polisdistriktet anställd befattningshavare vid skada, som

i tjänsten åsamkats honom. — I 2 mom. stadgas, att till kostnaden för avlöning av den, som i sådant polisdistrikt innehar eller uppehåller *icke ordinarie befattning*, bidrager statsverket med en femtedel. — Slutligen stadgas i 3 mom., att ordinarie befattningshavare, vilken anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt av nämnda slag må pensionsförsäkras i statsanstalt enligt vad därom finnes särskilt stadgat. Vill landsting eller polisdistrikt på annat sätt ombesörja pensionering av sådan befattningshavare, bidrager statsverket med en tredjedel av den utgående pensionen.

Frågan om fjärdingsmansinstitutionens organisation, som avses med de förevarande motionerna, var föremål för en ingående prövning vid polislagens antagande. I propositionen nr 58 till 1925 års riksdag med förslag till denna lag anförde föredragande departementschefen: Riksdagsbehandlingens 1925. Propositionen.

Fjärdingsmansbefattningen vore såsom regel en bisyssla, och avlöningen vore också bestämd med hänsyn därtill. En följd härav vore, att fjärdingsmannen måste skaffa sig andra inkomstkällor för att kunna existera, och enligt vad erfarenheten visat finge på grund härav på många håll fjärdingsmansverksamheten stå tillbaka för annat, mera inbringande arbete.

Ofta förekomme också, att fjärdingsmannens avlöning icke vore bestämd med hänsyn till det arbete, han hade att utföra, utan att fjärdingsmannen måste nöja sig med en rent av orimligt liten lön. Visserligen hade de nominella lönerna stigit avsevärt under senare år. Till belysande härav och till upplysning angående fjärdingsmanslönernas belopp lämnades följande uppgifter angående fjärdingsmännens totala avlöning åren 1905 och 1923.

L ö n e n s b e l o p p	A n t a l	
	1905	1923
högst 50 kr.	965	171
51— 100 »	793	244
101— 200 »	617	467
201— 300 »	224	450
301— 500 »	178	638
501—1,000 »		573
1,001—1,500 »		151
1,501—2,000 »		67
2,001—3,000 »		65
över 3,000 »		23
	2,777	2,849

De sålunda meddelade uppgifterna för år 1923 vore dock i viss mån missvisande, i det att i ett flertal fall i lönen inräknats vad som tillkomme fjärdingsman såsom extra polisman. De lägsta fjärdingsmanslönerna förekomme i två distrikt i Älvsborgs län med respektive 122 och 132 invånare; i det ena syntes fjärdingsmannen icke alls erhålla någon lön, i det andra utgjorde årslönen 2 kronor.

Det syntes ligga i öppen dag, att det icke vore möjligt att för de obetydliga löner, som i åtskilliga fall lämnades, erhålla ens någorlunda tillfredsställande fjärdingsmän. Också förspordes från många håll, att man vid befattningarnas tillsättande huvudsakligen fäste avseende icke vid de sökandes kvalifikationer utan vid att vederbörande vore villig att nöja sig med en liten lön, och mång-

faldiga exempel finnes på att en fjärdingsman ersatts med en annan allenast på den grund, att denne erbjudit sig att tjänstgöra mot lägre lön. Enligt uppgifter, som infordrats för en av landshövdingen S. Linnér verkställd utredning i ämnet, hade länsstyrelserna under femårsperioden 1916—1920 i 47 fall funnit sig böra förordna om nytt val på grund av utsedd persons olämplighet och i 32 fall vidtagit åtgärd på grund av beslutad fjärdingsmanslöns otillräcklighet.

För undanröjande av nämnda brister förordade departementschefen en fullständig *omgestaltning av den gamla fjärdingsmansinstitutionen*. Den egentliga polistjänsten ävensom handräkningsarbetet skulle utföras av polismän, vilka förutsattes skola bliva helt sysselsatta av sin tjänst. Med hänsyn härtill borde polisdistrikten i regel bestämmas på sådant sätt, att i varje distrikt åtminstone en polisman kunde antagas erhålla full sysselsättning. Polisdistriktet skulle vara pliktigt att skäligen avlöna de polismän, som skulle finnas anställda i distriktet. I de till grund för förslaget liggande ekonomiska beräkningarna räknades med en medellön för dessa befattningshavare av 2,200 kronor. Enligt departementschefens uppfattning syntes de sålunda föreslagna bestämmelserna rörande befattningshavarnas ekonomiska ställning ägnade att undanröja rådande missförhållanden. Det låge emellertid, framhöll departementschefen, vikt på att kommunerna ej sökte att av missriktad sparsamhet pressa ned lönerna utan hålla dem ungefär vid de belopp, som i de framlagda utredningarna förutsatts. Ty ju mindre lönen sattes, desto större vore risken för att befattningshavarna skulle tvingas att till nackdel för tjänsten skaffa sig extra inkomster. Den dittillsvarande erfarenheten syntes dock vara av sådant slag, att man väl borde kunna hoppas, att polisdistrikten, därest en omorganisation efter de föreslagna grunderna skedde, komme att vara benägna att av eget initiativ följa de givna riktlinjerna.

Vad angår frågan om *statskontroll* över kommunernas fullgörande av sina förpliktelser beträffande polisväsendet yttrade departementschefen bland annat:

Med hänsyn framför allt till statens intressen av rättsordningens upprätthållande kunde någon tvekan icke råda om att staten borde vara berättigad att vaka över att kommunerna och, i den mån det kunde förekomma, jämväl landsingen fullgjorde sina skyldigheter i avseende å polisväsendet. Det hade icke heller från något håll gjorts gällande, att en dylik rätt icke borde tillkomma staten, och tvist rådde endast om i vilka former statens övervakningsmyndighet lämpligast borde utövas. Att vid avgörandet av berörda spörsmål all möjlig hänsyn borde tagas till den kommunala självbestämmningsrätten, vore även departementschefens åsikt. Han funne det alltså riktigt, att statsmyndighets rätt att ingripa begränsades till uppenbara fall av pliktförsummelse och han saknade anledning att föreslå, att underställningsplikt infördes i fråga om andra kommunala beslut än sådana, som avsåge befattningshavare tillkommande ekonomiska förmåner. Medan i avseende å beslut av sistnämnda art underställningsplikten vore nödvändig av hänsyn till befattningshavarna, för vilka även en ringa lönesänkning kunde vara av stor betydelse, borde i andra fall värdet av en föreskrift om underställningsplikt icke överskattas. Departementschefen utginge naturligtvis ifrån såsom något självklart, att kommunerna i regel skulle lojalt fullgöra sina skyldigheter. I vanliga fall komme för-

modligen en kommun, som beslutat en icke motiverad nedsättning av polispersonalens antal, att beakta redan en enkel hänvändelse från länsstyrelsens sida. Men skulle det undantagsfall inträffa, att en kommun verkligen önskade obehörigen försvaga sitt polisväsen, bleve det icke tillräckligt med en underställningsföreskrift utan länsstyrelsen måste, oavsett en sådan, på annat sätt ingripa mot vederbörande. Och för dylika undantagsfall syntes det vara nödvändigt, att statsmakterna erhöle fullt effektiva maktmedel.

I fråga om *statsbidrag* byggde propositionen på den förutsättningen att ett sådant borde avvägas med hänsyn till de ökade krav, som en ny organisation kunde lägga på vederbörande kommuner, och i enlighet härmed föreslogs att städerna såsom förut själva skulle bekosta sitt polisväsen, medan staten skulle bidraga med en tredjedel av kostnaden för avlöning, pensionering m. m. för samtliga polismän å landsbygden.

Under behandlingen i riksdagen vidtogs i förslaget en väsentlig förändring Särskilda utskottet. beträffande polisväsendet på landsbygden. Härom anförde *andra särskilda utskottet* i sitt utlåtande (nr 1) bland annat följande:

Utskottet hade funnit en reform beträffande personalorganisationen å landsbygden av behovet påkallad men utskottet hade icke kunnat bliva övertygat om att man därvid borde gå så långt att man helt avskaffade den nuvarande fjärdingsmansinstitutionen för att ersätta fjärdingsmännen med polismän, vilka skulle hava att helt ägna sig åt sina befattningar. Utskottet ville visserligen icke bestrida, att å vissa orter den verksamhet, som enligt förslaget skulle å landsbygden ombesörjas av polismännen, lämpligen kunde och borde uppdragas åt yrkesmän i enlighet med vad förslaget innehöle. Men i ett synnerligen stort antal fall syntes på den egentliga landsbygden, där polisverksamheten väsentligen måste bestå av indrivningsarbete, nämnda polisverksamhet bättre och billigare kunna ombesörjas av befattningshavare av de förutvarande fjärdingsmännens typ, vilka hade befattningen såsom en bisyssla vid sidan av annan verksamhet. De stora tjänstgöringsområden, som ett genomförande av förslaget skulle medföra, skulle också sannolikt draga med sig olägenheter i olika avseenden. Utskottet hade därför, i enlighet med vad som förordats i åtskilliga i ämnet väckta motioner, funnit sig böra föreslå, att fjärdingsmansinstitutionen bibehölles, om ock i något modifierad form. Då någon principiell arbetsfördelning mellan fjärdingsmän och extra polismän icke funnes, syntes det vara lämpligt, att fjärdingsmansinstitutionen finge omfatta jämväl de extra polismännen. Tillsåge man, att kommunerna otvetydigt förpliktades att till kronobetjäningens biträde anställa all den personal, som vore av nöden för ett behörigt ombesörjande av polisverksamheten i den utvidgade betydelse, vari nämnda uttryck fattades i förslaget, gäve man vidare länsstyrelserna möjlighet att tillskapa distrikt för fullt sysselsatt personal i de sannolikt icke allt för vanliga fall, där ett dylikt sammanförande av kommuner till gemensamma distrikt vore av ett särskilt behov påkallat, och säkerställde man slutligen befattningshavarna med avseende å såväl ekonomiska förmåner som tjänsteställning, syntes man i övrigt sakna anledning till några väsentliga omläggningar av det nuvarande landsbygdssystemet. I enlighet med det anförda hade utskottet omarbetat förslagets dithörande bestämmelser. Därvid hade utskottet till säkerställande av fjärdingsmännens ekonomiska ställning bibehållit förslagets bestämmelser om underställning av beslut, som anginge befattningshavare tillkommande förmåner av pekuniär art.

Utskottet redogjorde därefter för det sätt, varpå befattningshavarnas säkerställande i avseende å tjänsteställningen genomförts, samt behandlade frågan om polispersonalens tillsättande, varefter utskottet i fråga om statsbidraget till landsbygdens polisväsen anförde:

De ändringar, som utskottet föreslagit i avseende å landsbygdens personalorganisation, syntes icke kunna undgå att medföra jämväl vissa ändringar i fråga om statens bidrag till landsbygdens polisväsen. I den mån fjärdingsmansorganisationen genom de av utskottet förordade anordningarna skulle lämnas i huvudsak orubbad, syntes det i propositionen föreslagna statsbidraget givetvis icke kunna anses motiverat. Å andra sidan syntes ett högre statsbidrag påkallat i det fall, att vederbörande polisdistrikt anställer fullt sysselsatt (ordinarie) personal. Till den icke obetydliga kostnadsökning, som anställandet av dylik personal måste medföra, syntes statsverket skäligen böra lämna ett vida större bidrag än som låge i ett till en tredjedel av personalkostnaden begränsat statsbidrag. Beaktade man, att den ordinarie personalen i stor utsträckning syntes komma att utgöras av sådana i tätt bebyggda samhällen anställda polismän, till vilka dittills ett statsbidrag av 50 % utgått, syntes det rättvist, att bidraget till ordinarie personal fastställdes till detta procenttal. I fråga om den övriga personalen i landsbygdsdistrikten hade utskottet funnit sig böra förorda ett statsbidrag av 20 %. Att jämväl här ett statsbidrag vore motiverat, syntes följa därav, att de nya reglerna om skyldighet att underställa beslut angående avlöning på många håll vore ägnade att åstadkomma en viss ökning av landsbygdsdistriktens kostnader. Slutligen hade utskottet funnit sig böra förorda, att statens bidrag till landstingens frivilliga polisväsen bestämdes till 50 % av personalkostnaderna.

Fyra ledamöter av utskottet hemställde i avgivna reservationer, att statsbidraget för icke ordinarie befattningshavare å landsbygden bestämdes till 25 %.

Riksdagen.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen. Den sålunda antagna lagen skiljde sig i visst avseende från de nu gällande bestämmelser, för vilka ovan redogjorts, i det att genom en lagändring 1929 i 14 § 1 mom. andra stycket tillagts orden: »Beslut angående avlöning, pensionering, familjeunderstöd eller begravningshjälp må ej ogillas på den grund att dylik förmån anses bestämd till för lågt belopp, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt», samt i 14 § 2 mom. insatts orden: »bestämts till belopp som uppenbarligen icke är skäligt» i stället för orden: »bestämts till lägre belopp än som kan anses skäligt». För tillkomsten av denna lagändring redogöres här nedan.

Riksdagsbe-
handlingens
1928.

Motioner.

I två likalydande motioner vid 1928 års riksdag, den ena i första kammaren (nr 69) av herrar *Oscar Ericson* och *Westman* samt den andra i andra kammaren (nr 120) av herr *Johansson* i Brånalt *m. fl.* hemställdes, att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring av polislagen, att stadgandet, att beslut i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet angående avlöning och pensionering med mera skall underställas prövning av länsstyrelsen, måtte bortfalla.

I en motion i andra kammaren (nr 39) av herr *af Ekenstam* yrkades, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville

snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring eller sådant tillägg till polislagen, att vissa i motionen påtalade missförhållanden beträffande fjärdingsmäns avlöning måtte bliva undanröjda.

I en av herr *Johansson* i Väby *m. fl.* likaledes inom andra kammaren väckt motion (nr 40) hemställdes, att riksdagen ville besluta sådana ändringar i polislagen, att länsstyrelsen icke skulle äga befogenhet att vägra fastställelse av polisdistrikts beslut angående avlöning till fjärdingsman, därest parterna vore om lönen ense och den antagne fjärdingsmannen prövades innehava för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer.

Första lagutskottet anförde i sitt med anledning av motionerna avgivna utlåtande (nr 11) bland annat följande: Första lagutskottet.

Att det missnöje med tillämpningen av polislagens bestämmelser om underställning av beslut angående fjärdingsmäns avlöning, varåt motionärerna givit uttryck, vore allmänt utbrett, framginge därav att, enligt vad utskottet inhämtat, under åren 1926 och 1927 över ett hundratal kommuner i skilda delar av riket besvärat sig hos Kungl. Maj:t över beslut av länsstyrelser rörande lön åt fjärdingsmän. På grund av vad sålunda förekommit ansåge utskottet sig böra hemställa om åtgärder i syfte att undanröja anledningen till det rådande missnöjet, ehuru utskottet icke förbisåge, att vissa betänkligheter måhända kunde resas mot att redan skrیدا till ändring av en så nyligen tillkommen lag som den omförmälda.

Vid överbägande av spörsmålet, på vad sätt ändring av lagen borde ävåga-bringås, funne utskottet angelåget, att den förbättrade ställning, som fjärdingsmännen genom polislagen vunnit, icke bleve äventyrad. Redan ur nämnda synpunkt kunde utskottet icke förorda en så långt gående åtgärd som den i motionerna nr 69 i första kammaren och nr 120 i andra kammaren föreslagna, eller att helt och hållet borttaga länsstyrelsens prövningsrätt beträffande beslut angående befattningshavares avlöning med mera. Även den i motionen nr 40 i andra kammaren yrkade inskränkningen av nämnda prövningsrätt, nämligen beträffande avlöning till fjärdingsman för det fall, att kommunen och den antagne fjärdingsmannen vore om lönen ense och fjärdingsmannen prövades innehava för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer, vore ägnad att ingiva betänkligheter. Det kunde inträffa, att en sökande till en fjärdingsmansbefattning, därest han ville komma i åtanke, icke hade annat val än att antaga den lön, som kommunen erbjöde honom, även om lönen vore uppenbart oskålig. Att i sådana fall en viss fara förelåge för att fjärdingsmannen kunde komma att åsidosätta sin tjänst för annan förvärvsverksamhet vore tydligt. Inom utskottet hade föreslagits en annan utväg för frågans lösning, nämligen införande i 14 § 1 mom. av ett stadgande i den riktningen, att länsstyrelse ej finge vägra fastställelse å beslut angående avlöning, därest avlöningen icke vore uppenbart oskålig. Ett stadgande av den innebörd, som sålunda ifrågasatts, syntes visserligen ägnat att främja en mot kommunerna mindre strång tolkning av lagen samtidigt som möjligheten för länsstyrelsen att ingripa reglerande, där så erfordrades, vore bibehållen. Utan en närmare undersökning kunde utskottet emellertid icke taga en mera bestämd ställning till förslaget. I följd därav och då en dylik undersökning lämpligen borde ske genom Kungl. Maj:ts försorg, finge utskottet förorda en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet. Att därvid jämväl andra förslag, som kunde framkomma, skulle bliva föremål för prövning, syntes vara onödigt att påpeka. Vidkommande det inom utskottet väckta förslaget kunde givetvis olika meningar råda, huruvida allenast beslut rörande avlöning skulle omfattas

av en lagändring eller denna avse även övriga frågor, som omförmäldes i 14 § 1 mom. Jämväl beträffande frågan, huruvida alla befattningshavare eller blott fjärdingsmännen skulle omfattas av ett stadgande i föreslagen riktning, kunde naturligen en viss tvekan göra sig gällande. Det syntes kunna antagas, att den blivande utredningen i ämnet komme att giva anvisning å vad ett eventuellt stadgande lämpligen borde innehålla i berörda hänseenden.

Under åberopande av det anförda hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av de utav utskottet anförda synpunkterna skyndsamt låta verkställa utredning, på vad sätt sådan ändring i polislagen kunde åvägabringas, att den länsstyrelsen tillkommande prövningsrätten beträffande beslut om avlöning åt befattningshavare vid polisväsendet med mera kunde begränsas, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Riksdagen.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande, varefter skrivelse i ämnet avläts den 24 februari 1928 (nr 37).

Yttranden
över 1928
års riksdags-
skrivelse.

Över riksdagens skrivelse infordrades utlåtanden från länsstyrelserna i samtliga län, varjämte yttranden avgåvos av styrelsen för svenska landskommunernas förbund och Svenska polisförbundet. Det övervägande flertalet hörda myndigheter avstyrkte mer eller mindre bestämt förslaget om begränsning i prövningsrätten. Av de skäl, som därvid anfördes, återgives här följande:

Syftet med bestämmelserna om underställning och om länsstyrelsens prövningsrätt vore att bereda säkerhet för att polis- och fjärdingsmän erhöles en tryggad ekonomisk ställning. Därmed avsåges icke blott att tillvarataga de enskilda befattningshavarnas intressen utan i främsta rummet att skapa garantier för att till befattningarna erhöles fullt kvalificerade personer. Detta vore nödvändigt för tillgodoseende av samhällets intresse av polisverksamhetens behörliga upprätthållande. Behovet av dugliga och pålitliga polismän bleve allt mera framträdande, i den mån arbetet med såväl egentlig polistjänst som in- drivning och handräckning ökades. Ett borttagande av bestämmelserna om underställning och om länsstyrelsens prövningsrätt skulle beröva statsmakten den erforderliga kontrollen över polisväsendet och medföra att organisationens värde komme att bliva beroende av kommunernas gottfinnande. Åtgärden skulle kunna leda till fastställandet av otillräckliga löner med därav följande undermåliga fjärdingsmän. En dylik utveckling innebure en återgång till förhållandena före polisreformens genomförande, vilka allmänt ansetts vara synnerligen otillfredsställande. Därigenom skulle polisorganisationens effektivitet äventyras och ett av de viktigaste önskemålen vid polislagens antagande förfelas. Därjämte skulle man förlora enhetligheten, och de kommuner, som ännu ej övergått till den nya ordningen, komma i en annan ställning än de, som redan beslutat sådan övergång.

Redan på grund av 1899 års lag angående fjärdingsmansbestyrets utgörande, enligt den tolkning, som i praxis givits åt densamma, ägde länsstyrelsen beträffande fjärdingsmännens löner enahanda prövningsrätt, som nu blivit föremål för anmärkning. Enligt nämnda lag hade kommunerna icke rätt att erhålla statsbidrag till lönerna. Det vore tydligt, att då statsbidrag numera skulle utgå, kontrollen icke kunde göras svagare än den varit enligt äldre lagstiftning. Då staten för vinnande av en effektiv polisorganisation iklätt sig betydande utgifter, vore det ofrånkomligt, att staten förbehölle sig möjlighet att övervaka användningen av de utanordnade medlen.

I proposition nr 75 till 1929 års riksdag föreslogs den ändring i polislagen, som ovan omnämnts. Föredragande departementschefen anförde därvid bland annat:

Riksdagsbe-
handlingens
1929.

Propositionen.

Såsom av utredningen i ärendet framgår hava vissa svårigheter uppstått vid tillämpningen av bestämmelserna om länsstyrelsens prövningsrätt beträffande beslut om avlöning åt befattningshavare vid polisväsendet. Dessa svårigheter hava kommit till uttryck bland annat däri att ett stort antal polisdistrikt anfört besvär över beslut, som av länsstyrelserna meddelats i dylika frågor. Till viss grad torde de uppkomna olägenheterna vara en naturlig följd av den genom polislagen verkställda omdaning av polisväsendet. Genom nämnda lag påläggas nämligen kommunerna i allmänt intresse nya förpliktelser, vilka medföra såväl en viss begränsning i den kommunala självbestämmanderätten som — åtminstone i en del fall — ökade ekonomiska bördor. Det är naturligt, att en dylik ordning icke kan genomföras utan slitningar. Med fog läser det dock kunna antagas, att sedan lagen någon tid varit i tillämpning och förhållandena på området fått stadga sig, motsättningarna så småningom skola försvinna. Till en dylik utveckling bidrager ock den i allmänhet vidgade förståelsen för betydelsen av ett väl utvecklat polisväsen.

Ehuru sålunda vikten av de befunna olägenheterna icke får överskattas, är det tydligt, att i den mån desamma kunna undanröjas genom lagstiftningsåtgärder, dylika böra komma till stånd. Härvid måste emellertid bestämt fasthållas, att man genom sådana åtgärder icke får äventyra den förbättring i ekonomiskt avseende, som man genom polisreformen velat tillerkänna fjärdingsmän och andra polismän. I annat fall skulle man på en mycket betydelsefull punkt omintetgöra polisreformens verkningar och återgå till tidigare rådande, synnerligen otillfredsställande förhållanden. Med hänsyn till det anförda torde det icke vara möjligt att biträda det — jämväl av riksdagen avstyrkta — förslaget att helt avskaffa länsstyrelsens prövningsrätt beträffande beslut, varom här är fråga. Genom att godtaga detta förslag skulle man i allt för hög grad försvaga den statliga kontrollen över polisväsendet. Ej heller bör det komma i fråga att borttaga prövningsrätten angående avlöning till fjärdingsmän för det fall, att polisdistriktet och den antagne befattningshavaren äro ense om lönen och befattningshavaren provas innehava för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer. En dylik begränsning av prövningsrätten skulle kunna leda till återinförande av det ur flera synpunkter förkastliga systemet att till innehavare av fjärdingsmansbefattningar utse den lägst bjudande.

Vissa olägenheter äro även förbundna med det väckta förslaget att i polislagen angiva de förhållanden, som böra beaktas vid bestämmande av löner åt polis- och fjärdingsmän. — —

En lämpligare utväg för ernående av det i riksdagsskrivelsen avsedda syftet torde vara att uttryckligen begränsa länsstyrelsens rätt att vägra fastställelse å underställt avlöningsbeslut på den grund att avlöningen anses bestämd till för lågt belopp till de fall, där beslutet innebär ett uppenbart åsidosättande av föreskriften, att avlöningen skall vara skälig. Uppställandet av en dylik inskränkning, vilken ansluter sig till det förslag, som framkommit inom första lagutskottet, innebär icke något frånträdande av regeln, att avlöningen skall vara skälig. Erinras må i detta sammanhang, att föredragande departementschefen vid polislagens framläggande uttalade, att statsmyndighets rätt att ingripa mot kommun eller landsting, som eftersatte sina skyldigheter i avseende å polisväsendet, borde begränsas till uppenbara fall av pliktförsummelse. Genom den nu föreslagna bestämmelsen vinnes emellertid, att beslut om avlöning kommer att ogillas endast då det är tydligt, att den beslutade avlöningen faller

utom vad som med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter kan anses skäligt. En dylik bestämmelse synes vara ägnad att förhindra ett stelt tillämpande av vissa uppställda löneprinciper. Föreskriften, att skälen för avslag skola angivas, torde ock bidra till att hänsyn kommer att tagas till samtliga omständigheter i det konkreta fallet.

Motioner. I anledning av propositionen väcktes inom riksdagen fyra motioner.

I en motion inom andra kammaren (nr 389) av herr *Wiklund* i Byske yrkades avslag å propositionen.

I två likalydande motioner, den ena i första kammaren (nr 257) av herrar *Westman* och *Johan August Larsson* samt den andra i andra kammaren (nr 395) av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.* hemställdes, dels att 14 § 1 mom. polislagen erhöles sådan formulering, att beslut angående avlöning, pensionering m. m. i avseende å befattningshavare vid polisväsendet skulle anmälas för länsstyrelsen och att beslut, som sålunda anmäldes, skulle av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande, dels ock att 14 § 2 mom. andra stycket ändrades därhän, att om erforderlig åtgärd ej vidtoges i anledning av länsstyrelsens framställning, skulle länsstyrelsen anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t, som förordnade i ärendet.

Slutligen hemställdes i en motion i andra kammaren (nr 394) av herr *Johansson* i Väby *m. fl.*, att riksdagen med godtagande av vad Kungl. Maj:t föreslagit samtidigt ville besluta ett tillägg till 14 § polislagen av innehåll, att länsstyrelsen icke må äga befogenhet att vägra fastställelse av polisdistrikts beslut angående avlöning till fjärdingsman, därest parterna vore om lönen ense och den antagne fjärdingsmannen prövades innehava för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer.

Första lagutskottet.

Första lagutskottet tillstyrkte propositionen (utl. nr 28) och anförde därvid bland annat:

Den i ärendet förebragta utredningen giver vid handen, att länsstyrelserna så gott som enhälligt uttalat sig mot en rubbning av de nu ifrågavarande bestämmelserna om länsstyrelsens prövningsrätt beträffande beslut om avlöning åt befattningshavare vid polisväsendet m. m. De skäl, som länsstyrelserna anförde till stöd för denna mening — sammanfattade å s. 10 o. f. i propositionen — förtjäna givetvis det största beaktande. Då utskottet likväl, ehuru icke utan tvekan, ansett sig böra förorda en lagändring, har därtill väsentligen bidragit en önskan att i möjligaste mån söka mildra den motsättning mellan statliga och kommunala intressen, som framträtt vid tillämpningen av nämnda bestämmelser. Enligt utskottets mening är det av stor vikt, att genomförandet av polislagen sker så, att ovilja icke alstras mot den nya lagen. Å andra sidan måste emellertid, såsom departementschefen erinrat, bestämt fasthållas, att den förbättring i ekonomiskt avseende, som man genom polisreformen velat tillerkänna fjärdingsmän och andra polismän, icke får äventyras. Förbises må ej, att därest avlöningen för befattningshavarna vid polisväsendet komme att hållas i underkant, det bleve svårare att tillgodose önskemålet att förse polisväsendet med fullt lämpliga arbetskrafter, ett önskemål, vars förverkligande utgjort ett av huvudsyftena med polislagen.

Av de förslag till ändring av ifrågavarande bestämmelser, som nu bragts inför riksdagens prövning genom propositionen och de i anledning därav väckta motionerna, innefatta de i motionerna I: 257 och II: 395 framförda en nyhet, som utskottet icke kan förorda. Skäl torde nämligen ej föreligga att betaga

länsstyrelserna deras ifrågavarande befogenheter och överflytta desamma å Kungl. Maj:t. Vinsten för kommunerna av en dylik ordning bleve ock ringa, då frågorna i allt fall kunna bringas inför Kungl. Maj:ts avgörande genom besvär. Däremot kunde en lagändring i denna riktning lätt nog leda till, att Kungl. Maj:t komme att besväras med en mängd ärenden, som eljest icke skulle hava blivit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Det i motionen II: 394 väckta förslaget att borttaga länsstyrelsens prövningsrätt angående avlöning till fjärdingsman för det fall, att polisdistriktet och fjärdingsmannen äro om lönen ense och fjärdingsmannen prövas innehava för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer, fann utskottet år 1928 i sitt av riksdagen godkända utlåtande ägnat att ingiva betänkligheter. Det kunde inträffa, anförde utskottet, att en sökande till en fjärdingsmansbefattning, därest han ville komma i åtanke, icke hade annat val än att antaga den lön, som kommunen erbjöde honom, även om lönen vore uppenbart oskälig. Att i sådana fall en viss fara föreläge för att fjärdingsmannen kunde komma att åsidosätta sin tjänst för annan förvärvsverksamhet vore tydligt. Även departementschefen har avvisat förslaget. Han framhåller, att en dylik begränsning av prövningsrätten skulle kunna leda till återinförande av det ur flera synpunkter förkastliga systemet att till innehavare av fjärdingsmansbefattningar utse den lägst bjudande. Den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck, finner sig utskottet desto hellre kunna biträda, som den nu föreliggande utredningen giver talande bevis för att enigheten mellan en kommun och dess befattningshavare vid polisväsendet kan vara mera skenbar än verklig.

Vad slutligen angår det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, att länsstyrelsens rätt att vägra fastställelse å underställt beslut om avlöning etc. på den grund att avlöningen anses bestämd till för lågt belopp skulle begränsas till de fall, där beloppet uppenbarligen icke är skäligt, ifrågasattes en liknande bestämmelse inom utskottet i fjol. Såsom utskottet då anförde, synes en sådan föreskrift ägnad att främja en mot kommunerna mindre sträng tolkning av lagen samtidigt som möjligheten för länsstyrelsen att ingripa reglerande, där så erfordras, är bibehållen. Tydligt är, att uppställandet av den nu föreslagna begränsningen icke innebär något frånträdande av regeln, att avlöningen skall vara skälig. På sätt departementschefen framhållit vinnes emellertid genom den föreslagna bestämmelsen, att beslut om avlöning kommer att ogillas endast då det är tydligt, att den beslutade avlöningen ligger under vad som med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter kan anses skäligt. Vid nu nämnda förhållanden anser utskottet sig böra tillstyrka den ändring i dessa bestämmelser, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Vid utlåtandet fanns fogad *reservation* av sex ledamöter, vilka ansågo att Reservationer. utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse:

Den i ärendet förebragta utredningen giver vid handen, att länsstyrelserna så gott som enhälligt uttalat sig mot en rubbning av de nu ifrågavarande bestämmelserna om länsstyrelsens prövningsrätt beträffande beslut om avlöning åt befattningshavare vid polisväsendet m. m. De skäl, som länsstyrelserna anført till stöd för denna mening — sammanfattade å s. 10 o. f. i propositionen — förtjäna också det största beaktande. Å andra sidan kan till förmån för en lagändring anföras önskvärdheten av att i möjligaste mån söka mildra den motsättning mellan statliga och kommunala intressen, som framträtt vid tillämpningen av nämnda bestämmelser. Enligt utskottets mening är det nämligen av stor vikt, att genomförandet av polislagen sker så, att ovilja icke alstras mot den nya lagen.

Av de förslag — — — — — Kungl. Maj:ts prövning.

Det i motionen II: 394 — — — — — skenbar än verklig.

Vad slutligen angår det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, att länsstyrelsens rätt att vägra fastställelse å underställt beslut om avlöning etc. på den grund att avlöningen anses bestämd till för lågt belopp skulle begränsas till de fall, där beloppet uppenbarligen icke är skäligt, ifrågasattes en liknande bestämmelse inom utskottet i fjol. Såsom utskottet då anförde, synes en sådan föreskrift ägnad att främja en mot kommunerna mindre sträng tolkning av lagen samtidigt som möjligheten för länsstyrelsen att ingripa reglerande, där så erfordras, är bibehållen. Emellertid fann sig utskottet utan en närmare undersökning icke kunna taga en mera bestämd ställning till förslaget. Den undersökning, som numera på Kungl. Maj:ts föranstaltande ägt rum, synes hava bekräftat de betänkligheter, som redan förra året inom utskottet uttalades mot förslaget i fråga. Såsom departementschefen själv erinrat, måste bestämt fasthållas, att den förbättring i ekonomiskt avseende, som man genom polisreformen velat tillerkänna fjärdingsmän och andra polismän, icke får äventyras. Därest avlöningen för befattningshavarna vid polisväsendet kommer att lållas i underkant, blir det också svårare att tillgodose önskemålet att förse polisväsendet med fullt lämpliga arbetskrafter, ett önskemål, vars förverkligande utgjort ett av huvudsyftena med polislagen. Då vidare efter den grundliga utredning i frågan, som med anledning av riksdagens skrivelse ägt rum, det måste antagas, att länsstyrelsernas uppmärksamhet blivit tillräckligt fäst på angelägenheten av att i möjligaste mån söka undvika en motsättning mellan statliga och kommunala intressen vid polislagens tillämpning, finner utskottet övervägande skäl tala för att ställa sig avvaktande och för närvarande icke skrida till någon ändring av ifrågavarande bestämmelser. Vid nu nämnda förhållanden anser utskottet sig icke böra tillstyrka den ändring i dessa bestämmelser, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Dessa reservanter avstyrkte alltså propositionen.

En reservant hemställde om bifall till det i motionerna I:257 och II:395 framställda yrkandet.

Riksdagen. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

*Behandling
av frågan
inom social-
departemen-
tet 1931—
1932.*

Vissa av förevarande spörsmål ha nyligen varit föremål för behandling inom socialdepartementet.

Den 25 april 1930 ingav *Svenska polisförbundet* till departementet en framställning, innefattande yrkanden om förbättringar i skilda avseenden i fråga om polismännens ställning m. m. Därvid hemställdes bland annat, »att staten övertager hela kostnaden för landets polisväsende samt, intill dess så kan ske, i större utsträckning än hittills bestrider kostnaderna för polisväsendet såväl å den egentliga landsbygden som i städer och köpingar».

I motiveringen anfördes bland annat, att polisväsendet så långt sig göra låter borde organiseras så, att dess befattningshavare erhöle full sysselsättning av sin tjänst. Fördenskull borde polisdistrikt göras så stort, att åtminstone en befattningshavare hade full sysselsättning inom detsamma. Där i undantagsfall en befattningshavare, som icke bleve fullt sysselsatt med tjänsten, måste tillsättas, syntes föreskrift böra utfärdas därom att länsstyrelse efter vederbörande kommuns hörande ägde fatta beslut rörande sådan befattningshavares avlöning, pensionering, familjeunderstöd och begravningshjälp.

Vidare har *Riksförbundet för fjärdingsmän och polismän* i en den 13 februari 1931 till departementet ingiven framställning hemställt, jämte annat, »att

statsbidraget till fjärdingsmännens avlöning utgår efter enhetliga grunder till alla befattningshavare och att detsamma höjes till 75 procent, samt att fjärdingsmän, som icke anses ha full sysselsättning av tjänsten, beredas en tryggare och bättre ställning och berättigas erhålla pension i proportion till den lön, som utgår för tjänsten».

I motiveringen anföres, att den nuvarande anordningen med av tjänsten endast delvis sysselsatta fjärdingsmän i många fall, synnerligast i glest befolkade distrikt, vore betydligt mera praktisk än en sådan förstoring av distriktet att fullt sysselsatta befattningshavare kunde förordnas. Bärande grund saknades emellertid för att göra en *sådan* skillnad mellan fullt sysselsatta och icke fullt sysselsatta befattningshavare, att endast de förra betraktades såsom ordinarie och finge åtnjuta de förmåner som därmed följde. Lörens storlek borde utgöra enda skillnaden. Vid bestämmandet av huruvida befattning skulle vara ordinarie eller extra tillämpades mycket olika principer och växlande motiv spelade därvid in. Att statsbidrag i ena fallet skulle utgå med hälften och i det andra med $\frac{1}{5}$ av lönen vore icke lyckligt. Enligt förbundets mening skulle många beklagliga motsättningar mellan kommunerna och fjärdingsmännen bortfalla, om varje befattning vid polisväsendet å landsbygden, vilken icke vore av rent tillfällig art eller innebure tjänstgöring endast vid enstaka tillfällen, skulle vara ordinarie och om statsbidrag till alla sådana befattningar utginge med $\frac{3}{4}$ av lönen.

Ovannämnda båda framställningar upptogos jämlikt lämnade direktiv till behandling av de *utredningsmän*, som chefen för socialdepartementet den 24 oktober 1931 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade för att inom departementet biträda med fortsatt behandling av frågan om ändrade bestämmelser beträffande ordningspolisens och kriminalpolisens organisation jämte vissa därmed sammanhängande spörsmål ävensom med skyndsamt utarbetande av förslag i dessa ämnen (jfr utskottets utlåtande nr 2 sid. 5).

I en efter samråd med dessa utredningsmän i november 1931 upprättad särskild promemoria rörande nämnda framställningar, vilken remitterades till bl. a. länsstyrelserna för yttrande, anfördes i fråga om nämnda yrkanden:

Några omedelbara förändringar i anmärkta hänseenden torde sannolikt icke vara att tänka på, då 1925 års polislagstiftning ännu icke ens blivit till fullo genomförd. Då detta nu sker (den $\frac{1}{1}$ 1932), synes det emellertid vara av stort intresse att erhålla länsstyrelsernas samlade yttranden, hur man hos dem anser de ifrågavarande bestämmelserna ha verkat särskilt i de ovan anmärkta hänseendena. I den mån brister i nuvarande ordning allmänt anses föreligga, synes det vara önskligt att i ett senare sammanhang till övervägande upptages, huruvida i något avseende förbättringar kunna fås till stånd.

De flesta av länsstyrelserna ha i *yttrandena* uttalat, att skillnaden i statsbidragets storlek utgjort ett stöd för strävandena att genom sammanslagning av flera kommuner till större polisdistrikt möjliggöra anställande av ordinarie, fullt sysselsatta fjärdingsmän. Det framhålles också, att då med en ordinarie befattning följde skyldighet för polisdistriktet att förse befattningshavaren med pension samt ökade skyldigheter i fråga om utrustning m. m., en icke

oväsentlig skillnad i statsbidraget syntes nödvändig. Å andra sidan påpekas från vissa län, att den föreskrivna skillnaden kunde leda till obilliga resultat, framför allt i sådana fall, då en kommun på grund av geografiska eller andra förhållanden icke lämpligen kunde sammansluta sig med annan kommun och anställa ordinarie fjärdingsman. En sådan kommun nödgades nu anställa extra fjärdingsman och finge själv bestrida $\frac{4}{5}$ av dennes lön, under det att kommunen, därest sammanslagning om en ordinarie polisman kunnat ske, sluppit betala mera än hälften av den å kommunen belöpande kostnaden för denne.

Motionerna
I: 252 och
II: 283.

I motionerna I: 252 och II: 283 anföres bland annat följande:

Ej heller 1929 års formulering av 14 § polislagen vore tillfredsställande. Särskilt i fråga om de icke ordinarie befattningshavarna, vilka till huvudsaklig del vore kommunalt avlönade, rådde en allmänt utbredd uppfattning, att vederbörande kommun borde ha större inflytande på avlöningen än nu vore fallet. I vissa delar av länet hade länsstyrelserna över lag höjt lönerna för dessa extra fjärdingsmän, ehuru någon brist på lämpliga personer, som vore villiga att åtaga sig uppdraget för den av kommunerna bestämda lönen, icke förelegat.

Motionen
II: 89.

I motionen II: 89 anföres bland annat:

De kommuner, som icke lämpligen kunnat eller som med hänsyn till tidsförhållandena och även ortsförhållandena icke ansett det vara behövt att anställa ordinarie fjärdingsmän, bleve av staten i ersättningsavseende missgynnade genom gällande bestämmelser om statsbidrag. Meningen med polislagens bestämmelser hade ju bl. a. varit att bereda polismän och fjärdingsmän en fastare anställning samt att skälig lön skulle utgå i förhållande till arbetet. Kommunerna hade säkerligen också, då de sökt ordna dessa angelägenheter, följt bestämmelserna härutinnan, men hade i ett flertal fall kommit i konflikt med de högre polismyndigheterna på detta område. I vissa fall torde dessa myndigheter förordat anställandet av ordinarie befattningshavare, varemot de kommunala myndigheterna ansett det vara obehövt, eller ock förordat och även fastställt högre lön till icke ordinarie befattningshavare, än vad de kommunala myndigheterna ansett vara skäligt. I flera fall syntes inga sakliga anmärkningar kunna göras emot förfaringsättet. Om emellertid de kommunala myndigheterna, under iakttagandet av all den försiktighet som tidsförhållandena krävde samt med hänsyn till arbetsbördans storlek, beslutat anställa en extra fjärdingsman med en lön som, i betraktande av att tjänsten icke gäve innehavaren full sysselsättning, ansetts vara skälig, men myndigheterna förordat och även höjt denna lön så att den nära nog närmat sig i storlek med lägsta grundlön för ordinarie befattningshavare, bleve dessa kommuners utgifter för nämnda fjärdingsmän betydligt högre än om fjärdingsmännen anställdes som ordinarie. Iakttagen försiktighet och sparsamhet kunde sålunda i vissa fall resultera i ökade utgifter för kommunerna.

Vissa olägenheter, som förefunnes med avseende på verkningarna av bestämmelserna om statsbidragets utgående, syntes kunna elimineras genom att bestämmelserna i detta avseende ändrades dithän, att statsbidraget utginge med hälften av utgående lönen till såväl ordinarie som icke ordinarie polis- eller fjärdingsmän.

Såsom av förestående redogörelse framgår var frågan om en begränsning av länsstyrelsernas prövningsrätt beträffande avlöningsförmåner åt befattningshavare vid polisväsendet föremål för ingående prövning senast vid 1929 års riksdag. Riksdagen biföll då en proposition — föranledd av en riksdagsskrivelse i ämnet föregående år — varigenom i lagen infördes uttryckligt stadgande, att länsstyrelse ägde ogilla underställt beslut rörande avlöning m. fl. förmåner endast då det bestämda beloppet *uppenbarligen* icke vore skäligt. Yrkanden om längre gående begränsning av länsstyrelsernas prövningsrätt avvisades av såväl 1928 som 1929 års riksdagar och vid nämnda lagändrings tillkomst framhölls av såväl föredragande departementschefen som av första lagutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande, att det måste bestämt vidhållas, att den förbättring i ekonomiskt avseende, som man genom polisreformen velat tillerkänna fjärdingsmän och andra polismän, icke finge äventyras. Den föreslagna lagändringen tillstyrktes av utskottet icke utan tvekan och väsentligen på grund av en önskan att i möjligaste mån söka mildra den motsättning mellan statliga och kommunala intressen, som framträtt vid tillämpningen av dittills gällande bestämmelser. I motionerna I: 252 och II: 283 föreslås nu, att bestämmanderätten i fråga om avlöning m. m. åt icke ordinarie befattningshavare å landsbygden skulle helt och hållet förbehållas kommunerna utan möjlighet för länsstyrelserna att vidtaga rättelse ens då lönen *uppenbarligen* icke är skälig. Utskottet kan emellertid icke finna skäl föreligga att i denna fråga frångå 1929 års beslut; mot en ytterligare begränsning av länsstyrelsernas prövningsrätt anfördes då enligt utskottets mening avgörande skäl. Då det nu föreslås att göra skillnad för de icke ordinarie befattningshavarna å landsbygden samt som skäl härför anføres, att dessa äro huvudsakligen kommunalt avlönade, i det att statsverket bidrager endast med en femtedel, kan det häremot påpekas, att länsstyrelsernas nuvarande prövningsrätt gäller även städernas och köpingarnas polismän, ehuru till deras avlöning statsbidrag alls icke utgår.

Den nu behandlade frågan står utan tvivel i visst samband med den i motionen II: 89 väckta frågan om höjning av statsbidraget till de i landsbygdskommunerna anställda icke ordinarie befattningshavarna, i det att med gällande regler även beslut rörande en befattnings karaktär av ordinarie eller icke ordinarie komma att direkt inverka å den kostnad, som befattningen medför för polisdistriktet. Det torde icke kunna förnekas, att skillnaden i statsbidrag stundom kan medföra mindre tillfredsställande resultat. Å andra sidan har från länsstyrelsernas sida vitsordats, att denna skillnad ofta varit till gagn, och de skäl som av särskilda utskottet vid 1925 års riksdag anfördes för densamma (sid. 6 ovan) synas alltjämt äga giltighet. En omedelbar förändring av gällande ordning genom höjning av statsbidraget för icke ordinarie befattningshavare från 20 till 50 % kan redan av det skälet icke ifrågakomma, att sammanlagda årliga avlöningsbeloppen för sådana befattningshavare enligt en i propositionen nr 181 angående anslag till polisväsendet m. m. lämnad uppgift beräknats till omkring 700,000 kronor; höjningen skulle således medföra en merutgift för statsverket å omkring 210,000 kronor årligen. Därest man efter

ytterligare någon tids erfarenhet av den först vid detta års ingång i hela riket tillämpade ordningen skulle finna denna behäftad med brister, som böra avhjälpas, torde det kunna förväntas, att den redan inom socialdepartementet påbörjade utredningen i frågan kommer att återupptagas.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

A) att motionerna I:252 och II:283 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

B) att motionen II:89 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1932.

På sammansatta stats- och första lagutskottets vägnar:

G. A. BJÖRKMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från statsutskottet:

första kammaren: herrar *C. G. Hammarskjöld, Carlsson* i Gävle, *Björck** och *Nordborg**;

andra kammaren: herrar *Törnkvist* i Karlskrona, *Strindlund, Andersson* i Höör och *Järte*;

från första lagutskottet:

första kammaren: herrar *Schlyter, Anderson* i Hägelåkra, *Borell** och *Larson* i Lerdala;

andra kammaren: herrar *Björkman, Lindqvist* i Halmstad, *Hedlund* i Östersund och *Jonsson* i Risinge.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.